

Svrab byl, je a bude

MUDr. Petra Zdobinská

Dermalink s. r. o., Praha

Svrab je intenzivně svědící, infekční parazitární kožní a pohlavně přenosné onemocnění způsobené roztočem zákožkou svrabovou. V České republice je od začátku letošního roku 2023 hlášen opětovně zvýšený výskyt tohoto onemocnění. Zdrojem nákazy je nemocný člověk či jeho osobní prádlo a lůžkoviny. V článku se dozvíte o historii, etiologii, epidemiologii, klinický obraz onemocnění a diferenciativně diagnostickou rozvahu, možnosti diagnostiky vč. fotografií průkazu „chodbiček“ z digitálního dermatoskopu, terapii, možné komplikace.

Klíčová slova: svrab, svědění, parazit.

Scabies has been, is and always be there

Scabies is a contagious, parasitic skin and sexual transmitted disease with intensive pruritus caused by human scabies mite. In the Czech Republic is since the beginning of this year 2023 reported higher degree of this disease again. The reservoir of a contagion is the man and his personal's dresses and sleeping stuff. In this article you can read about history, etiology, epidemiology, clinical manifestation of disease and differential diagnostics, possibilities of diagnostic, incl. photos of „serpiginous burrows“ by digital dermatoscope, therapy, possible complication.

Key words: scabies, itching, parasite.

Historie

Svrab pravděpodobně provází lidstvo již nejméně 2 500 let, což naznačují archeologické nálezy a egyptské hieroglyfy (1). Lékař Celsus v období starověkého Říma začal pro popis onemocnění používat termín „svrab“, slovo odvozené z latinského slova „škrábat“ (scabere) (1).

V 17. století identifikoval italský lékař Giovan Cosimo Bonomo pomocí mikroskopu roztoče v tekutině z lézí infikovaných pacientů (1). Bonomo zjistil, že většina lidí, která trpí chronickým svěděním, byla těmito roztoči infikována (1). Jeho popis je jedním z prvních přesných popisů parazitární etiologie onemocnění (1). Bonomo také zdokumentoval, že nemoc se snadno šířila nejen pouhým kontaktem s nakaženou osobou, ale i prostřednictvím kontami-

novaných lůžkovin a oblečení (1). Navrhl terapii sírou, která se k léčbě využívá dodnes (1).

Etiopatogeneze

Číselná diagnóza MKN-10 B86 – scabies, sarkoptický svrab – zákožka svrabová. Původcem nemoci je obligátní lidský ektoparazit *Sarcoptes scabiei var. hominis*, synonymum *Acarus sir*, sarkoptóza (2), lidově prašivina (1).

Roztoč je oválného tvaru, je průsvitný, bílý, bez očí, se čtyřmi páry zkrácených páhýlovitých nohou. Dospělá samice je velká 0,4 × 0,3 mm (3). Sameček zákožky je menší než samička, žije na povrchu kůže a po kopulaci hyne do 48 hodin (1, 3). Životní cyklus zákožky (Obr. 1) trvá obvykle 3–6 týdnů a celý se odehrává na lidském hostiteli.

Zákožky se plazí po kůži hostitele rychlostí přibližně 2,5 cm za minutu, zavrtají se během několika minut do stratum corneum až k hranici se stratum granulosum (3), kde se živí tkáňovým mokem a vytvářejí přes noc (2) chodbičky v délce cca 0,5–3 mm denně (Obr. 2). Do hlubších vrstev kůže nepronikají, protože potřebují vzduch na dýchání (2). Samička chodbičku nikdy neopouští (2). Pro kladení vajíček preferuje určité lokalizace (Obr. 3) a vyhýbá se ochlupeným partiím (4). Těmito místy jsou: meziprstí dolních končetin, nártý, kotníky, hrany chodidel, podkolení jamky, vnitřní strana stehen, pohlaví, hýždě, oblast pupku, boky, podpaží, oblast kolem prsních bradavek, vnitřní strana paží, loketní jamky, přední strana zápěstí a meziprstí rukou.